

Projekt

Zatwierdzony w dniu 08.03.2021 r. przez Zarząd
Powiatu Tarnogórskiego

**UCHWAŁA NR
RADY POWIATU TARNOGÓRSKIEGO**

z dnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia „Programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowanego w Powiecie Tarnogórskim w latach 2021-2024”

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3, art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r. poz. 920) oraz art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity: Dz. U. 2020 poz. 218 z późn. zm.¹⁾)

**Rada Powiatu
uchwała:**

§ 1. Przyjmuje się „Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowany w Powiecie Tarnogórskim w latach 2021-2024” w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od 1 stycznia 2021 roku.

¹⁾ Przepisy wprowadzające zmiany opublikowano w: Dz. U. z 2020 r. poz. 956

Załącznik do uchwały Nr
Rady Powiatu Tarnogórskiego
z dnia 2021 r.

**PROGRAM ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO-
EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJACYCH PRZEMOC
W RODZINIE**

realizowany w Powiecie Tarnogórskim w latach 2021-2024

Opracowano w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie

Tarnowskie Góry 2021

1. WPROWADZENIE

Termin przemocy w rodzinie został zdefiniowany w Ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub wspólnie gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne.

W obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat określonych w ww. ustawie należy w szczególności: opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Środki na realizację i obsługę zadań, o których mowa, zapewnia budżet państwa.

Program został opracowany zgodnie z zaleceniami dotyczącymi realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie województwa śląskiego. Opracowany Program jest zgodny z wymogami z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne.

Poprzedni Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowany był przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnowskich Górach w latach 2017-2020. Jak wykazały badania monitorujące uczestników Programu z lat 2017-2019 pod względem zachowań związanych z przemocą zarówno w trakcie trwania programu, jak i przez okres do 3 lat po jego zakończeniu (w każdym roku przez kolejne 3 lata), Program cechuje skuteczność realizowanych oddziaływań. Jak wynika z informacji pozyskanych z ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu w ramach prowadzonego monitoringu na 26 osobach, które ukończyły Program, tylko jedna powróciła do stosowania przemocy.

Ponadto, badanie zrealizowane w 2019 r. na zlecenie Ministerstwa Rodziny Pracy i Polityki Społecznej pn. „Skuteczność oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie” pokazuje iż, programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie oceniane są jako skuteczne przez osoby prowadzące programy. Członkowie zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych również w większości oceniali programy jako skuteczne. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej rekomenduje dalszy rozwój i upowszechnianie realizacji

programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie jako jednej z podstawowych form wsparcia rodziny doświadczającej przemocy.

Realizacja Programu przyczyni się do ograniczenia zjawiska przemocy w rodzinie terenie Powiatu Tarnogórskiego.

2. PODSTAWA PRAWNA

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- a) ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tekst jednolity: Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn. zm.),
- b) ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity: Dz.U. 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.),
- c) ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jednolity: Dz.U. 2020 poz. 920),
- d) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011, Nr 50, poz. 259),
- e) Zalecenia dotyczące realizacji programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na terenie województwa śląskiego.

3. CELE PROGRAMU

Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie prowadzone są w celu:

- a) powstrzymania osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy,
- b) rozwijania umiejętności samokontroli i współzycia w rodzinie,
- c) kształtowania umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy w rodzinie,
- d) uznania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy,
- e) zdobycia i poszerzenia wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie,
- f) zdobycia umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy,
- g) uzyskania informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

4. ADRESACI PROGRAMU I ZASADY UCZESTNICTWA

4.1. Adresaci Programu:

- a) osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, odbywające karę pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w Tarnowskich Górach,
- b) osoby skazane za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie, wobec których sąd warunkowo zawiesił wykonanie kary, zobowiązując do uczestnictwa w Programie,
- c) osoby stosujące przemoc w rodzinie, które uczestniczą w terapii leczenia uzależnień,
- d) osoby stosujące przemoc w rodzinie, które w wyniku innych okoliczności zgłoszą się do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym.

4.1.1. Osoby, u których rozpoznano uzależnienie od alkoholu lub narkotyków lub innych środków odurzających, substancji psychotropowych albo środków zastępczych, kieruje się w pierwszej kolejności na terapię uzależnienia.

4.1.2. Uczestnikami programu nie mogą być osoby z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi, w szczególności z zaburzeniami osobowości antyspołecznej oraz z zaburzeniami osobowości pogranicznej, gdyż ich udział w programie mógłby tworzyć poważne przeszkody w realizacji zajęć edukacyjno-korekcyjnych.

4.2. Zasady uczestnictwa w Programie

4.2.1 Uczestnicy do Programu mogą się zgłaszać indywidualnie lub za pośrednictwem pracowników socjalnych, kuratorów, policjantów, terapeutów, itp., którzy w ramach swojej pracy zawodowej stykają się z problemem przemocy w rodzinie, a także mogą być kierowani przez sądy.

4.2.2. Warunkiem przystąpienia do Programu jest poddanie się wstępnej diagnozie oraz kwalifikacji, które są przeprowadzane przez psychologa, pedagoga lub pracownika socjalnego i polegają na zebraniu informacji o sytuacji życiowej i zawodowej kandydata na uczestnika, w tym określenie powodów przystąpienia do programu, stosowanej przemocy oraz informacji dotyczącej uzależnienia, a w przypadku jego występowania skierowanie w pierwszej kolejności na terapię uzależnienia, odebranie oświadczenia w zakresie zachowania abstynencji od uczestnika będącego w trakcie terapii bądź po odbytej terapii leczenia uzależnienia.

W przypadku prowadzenia oddziaływań w zakładach penitencjarnych bierze się pod uwagę przewidywany pobyt w zakładzie pod kątem możliwości uczestnictwa danej osoby w całym cyklu prowadzonych w programie zajęć.

4.2.3. Warunkiem udziału w programie jest zgłoszenie udziału oraz podpisanie kontraktu, w którym:

- a) akceptuje on reguły uczestnictwa w programie, w tym ustalone warunki ukończenia programu oraz okoliczności powodujące wykluczenie z programu,
- b) zobowiązuje się do niestosowania przemocy,
- c) zobowiązuje się do przestrzegania zasad współżycia społecznego,
- d) zobowiązuje się do udziału w spotkaniach grupowych i indywidualnych,
- e) wyrazi zgodę na poddanie się monitoringowi pod względem zachowań związanych z przemocą zarówno w trakcie trwania programu, jak i przez okres do 3 lat po jego zakończeniu (w każdym roku przez kolejne 3 lata), w tym, o ile jest to możliwe, monitorowanie zachowań i sytuacji rodzinnych.

5. OBSZARY ODDZIAŁYWAŃ I FORMY ICH REALIZACJI

5.1. Obszary oddziaływań

- a) Edukacja: dostarczenie informacji niezbędnych w zrozumieniu dynamiki przemocy w kontekście procesów uczenia się społeczno-kulturowego i socjalizacji. Edukacja ma również na celu konfrontację wszystkich przekonań i postaw, przy pomocy których sprawcy usprawiedliwiają stosowanie przemocy. Uczestnicy mają możliwość uświadomienia sobie w jaki krzywdzący sposób ich zachowanie wpływa na członków rodziny, ich wzajemne relacje, jednocześnie umożliwia przygotowanie się do wzięcia pełnej odpowiedzialności moralnej i psychologicznej za swoje czyny, jak również rozpoczęcie pozytywnych zmian w relacjach osobistych.
- b) Rozpoznawanie i zmiana systemu przekonań i postaw osobistych: umożliwienie uczestnikom wglądu w swój system przekonań, postaw i nastawień emocjonalnych, które inicjują lub wzmacniają stosowanie przemocy, przy jednoczesnym promowaniu konstruktywnych zachowań będących alternatywą do postaw wspierających przemoc.
- c) Zmiany behawioralno-poznawcze: ćwiczenie u osób zaangażowanych w proces zmiany zachowań i postaw, nowych, konstruktywnych form myślenia i reagowania, służących skutecznej kontroli nad szkodliwymi zachowaniami, a tym samym umożliwienie odpowiedzialnego podejmowania decyzji w sytuacjach konfliktowych i utrzymywaniu właściwych relacji międzyludzkich bez używania przemocy.

Szczegółowa zawartość merytoryczna programu zostanie przygotowana przez prowadzącego zajęcia grupowe.

5.2. Tematyka zajęć

Tematyka zajęć obejmuje obszary:

- a) społeczno-kulturowe źródła i okoliczności towarzyszące przemocy domowej – powiązania między przemocą a stereotypami dotyczącymi płci i relacji między kobietami i mężczyznami oraz rodzicami i dziećmi, realne i wyobrażane różnice między mężczyznami i kobietami,
- b) problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich – potrzeby sprawców dotyczące władzy i kontroli, zaprzeczanie odpowiedzialności za przemoc i obwinianie ofiar, proces wiktylizacji, rozróżnianie zachowań agresywnych i asertywnych, rozpoznawanie osobistych postaw związanych z przemocą, uczenie się odpowiedzialności za własne decyzje,
- c) planowanie i rozwijanie samokontroli – mechanizmy agresywnych zachowań, zaprzeczanie aktom przemocy i zniekształcanie obrazu minionych wydarzeń, zniekształcenie myślenia i unikanie świadomego wyboru oraz decyzji, rozpoznawanie sygnałów ostrzegawczych, ćwiczenie „przerwy na ochłonięcie” jako doraźnej techniki powstrzymywania agresywnych reakcji, przygotowywanie indywidualnego planu zapobiegania agresywnym zachowaniom,
- d) uzależnienia i patologia społeczna – rozpoznawanie uzależnienia od alkoholu i narkotyków, specyfika związku między nadużywaniem substancji chemicznych a stosowaniem przemocy (uświadomienie, że alkohol nie jest przyczyną przemocy), zaburzenia życia rodzinnego spowodowane patologicznym zachowaniem rodziców, rozpoznawanie jak ślady bycia krzywdzonym przekształcają się we wrogość wobec innych,
- e) komunikacja interpersonalna – zdolność do rozpoznawania i konstruktywnego wyrażania uczuć, intymność i umiejętność empatycznego słuchania innych i reagowania z szacunkiem, umiejętności rozwiązywania konfliktów oparte na negocjacjach i kompromisach, rozpoznawanie różnych form wyrażania wrogości i braku szacunku oraz uczenie się konstruktywnych postaw wobec innych,
- f) promocja pozytywnych standardów i wartości życia rodzinnego – wzmocnianie poczucia odpowiedzialności za bezpieczeństwo w związkach i w rodzinie, szczerść i solidność, akceptowanie osobistej odpowiedzialności za czyny, rozwijanie zdolności do szacunku i wsparcia oraz akceptacji dla uczuć, opinii, postępowania i przyjaciół, partnerki/partnera, sprawiedliwość i równość w podziale praw i obowiązków w rodzinie, partnerstwo ekonomiczne i gotowość do materialnego wspierania dzieci niezależnie od formalnego statusu małżeństwa,
- g) przemoc seksualna – rozpoznawanie poniżających i nieakceptowanych przez partnerkę/partnera zachowań i sytuacji związanych z seksem jako ważnej formy przemocy,
- h) dzieci, przemoc i wychowanie – wpływ przemocy domowej na psychikę i zachowanie dzieci, uświadomienie, że agresywne metody wychowawcze krzywdzą dzieci i uczą je stosowania przemocy,

modelowanie pozytywnych form i umiejętności rodzicielskich, formy dyscypliny bez przemocy jako alternatywa dla agresywnego karania,

- i) tolerancja i szacunek wobec osób starszych i niepełnosprawnych będących często ofiarami przemocy – sprawcy przemocy powinni uczyć się pozytywnych zachowań wobec ludzi starszych i niepełnosprawnych (członków ich rodzin) i radzenia sobie z sytuacjami kryzysowymi, o wiele częściej pojawiającymi się w rodzinach gdzie są osoby starsze i niepełnosprawne, w sposób inny niż stosowanie wobec nich przemocy. Treści edukacyjne powinny przekazywać informacje o trudnościach w kontaktach interpersonalnych osób zdrowych w sile wieku z osobami starszymi lub niepełnosprawnymi,
- j) możliwości podejmowania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie działań terapeutycznych – sprawcom przemocy należy przekazać informacje o możliwościach podjęcia takich działań.

5.3. Zasady realizacji zajęć

- a) Prowadzone zajęcia w ramach programu mają przede wszystkim formę grupową. Zakłada się również, iż na 1 uczestnika oddziaływań przypada 1 godzina zegarowa indywidualnej pracy.
- b) Zajęcia powinny być prowadzone w grupach, których wielkość pozwoli na sprawne i niezakłócone ich realizowanie oraz da możliwość wykonywania w trakcie programu praktycznych ćwiczeń grupowych mających na celu zmianę zachowań i postaw związanych z przemocą oraz rozwijających umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia u uczestników oddziaływań, maksymalnie 15 osób w grupie.
- c) Łączny czas trwania programu winien wynosić około 60 godzin zegarowych. Od zasady tej przewiduje się odstępstwa w zakresie pomniejszenia liczby wymaganych godzin zajęć dla każdego uczestnika pod warunkiem przeprowadzenia oddziaływań z uwzględnieniem wszystkich treści przewidzianych w programie, jednak nie mniej niż 50 godzin.
- d) Wymiar godzinowy jednego spotkania grupowego ustala się na nie mniej niż 2 godziny zegarowe.
- e) Przerwy pomiędzy kolejnymi zajęciami nie powinny być dłuższe niż tydzień. Od zasady tej możliwe są kilkudniowe odstępstwa wynikające z umiejscowienia w kalendarzu świąt i pozostałych dni wolnych od pracy.
- f) Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne nie mogą być prowadzone w miejscach, w których udziela się pomocy i wsparcia ofiarom przemocy.
- g) Wszystkie informacje uzyskane od uczestników programu dotyczące ich życia osobistego, muszą być objęte zasadą poufności (wyłączając informacje wskazujące na popełnienie czynów zabronionych przez prawo).
- h) Umożliwia się uczestnikom zapoznanie się z zawartością merytoryczną realizowanego programu, a także zdobycie odpowiednich umiejętności w ramach realizowanych ćwiczeń praktycznych, mających na celu dostarczenie korekcyjnych doświadczeń osobistych zmieniających zachowania

i postawy związane z przemocą oraz rozwijających samokontrolę i możliwość konstruktywnego współżycia.

- i) Umożliwia się przystąpienie do grupy nowych członków na każdym etapie prowadzenia oddziaływań oraz kontynuację udziału w kolejnym cyklu oddziaływań.
- f) Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dokumentowane są w postaci m.in.: kwestionariusza diagnozy wstępnej i pogłębionej, kontraktu podpisanego przez osobę prowadzącą oddziaływania i przez uczestnika Programu, list obecności na zajęciach grupowych i indywidualnych, opisu/konspektu przebiegu zajęć, badań ewaluacyjnych z efektów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

5.4. Formy pracy z uczestnikami programu:

Formy pracy są dokumentowane przez osobę prowadzącą oddziaływania. Do form pracy zalicza się:

- a) mini wykłady: wiedza psychologiczna wyrażona w prosty sposób, dotycząca mechanizmów przemocy,
- b) projekcje filmów: praca na przykładowych zobrazowanych sytuacjach, z wykorzystaniem filmów o charakterze edukacyjnym, fabularnym,
- c) praca analityczna: w ramach zajęć indywidualnych i grupowych analizowanie mechanizmów własnych zachowań,
- d) warsztaty konkretnych umiejętności,
- e) indywidualne spotkania terapeutyczne,
- f) „zadania domowe”: podanie uczestnikom zagadnień do przemyślenia i przeanalizowania.

5.5. Warunki ukończenia programu

Określa się następujące warunki, jakie uczestnik musi spełnić, aby ukończyć Program:

- a) regularne uczestnictwo w zajęciach,
- b) udział w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych na poziomie 80%,
- c) wywiązanie się z postanowień zawartych w podpisanym kontrakcie,
- d) osobie, która spełniła warunki ukończenia programu wydaje się stosowne zaświadczenie/dyplom.
- e) Osoba prowadząca oddziaływania dokumentuje spełnienie przez uczestnika warunków ukończenia Programu.

6. KWALIFIKACJE OSÓB PROWADZĄCYCH ODDZIAŁYWANIA

Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne prowadzone są przez osoby które:

- a) ukończyły studia II stopnia na jednym z kierunków: psychologia, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej, albo na innym kierunku uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, resocjalizacji,

- b) posiadają zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie.

7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Program Oddziaływań Korekcyjno-Edukacyjnych będzie finansowany ze środków budżetu państwa w ramach dotacji celowej.

8. MONITORING I EWALUACJA

W ramach prowadzonych oddziaływań prowadzi się działania monitorujące ich przebieg oraz uczestnictwo poszczególnych osób poprzez m.in. listy obecności na zajęciach grupowych i indywidualnych, zawarte kontrakty z uczestnikami, opracowane diagnozy wstępne i pogłębione.

Na zakończenie programu przeprowadza się badanie ewaluacyjne z efektów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

Uczestnicy programu są monitorowani pod względem zachowań związanych z przemocą zarówno w trakcie trwania programu, jak i przez okres do 3 lat po jego zakończeniu (w każdym roku przez kolejne 3 lata), w tym, o ile jest to możliwe, monitorowanie zachowań i sytuacji rodzinnych.

9. PODSUMOWANIE

Program korekcyjno-edukacyjny jest elementem kompleksowych działań wynikających z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie zmierzających do ograniczenia występowania zjawiska przemocy w rodzinie. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne względem osób dopuszczających się przemocy w rodzinie mają na celu zaprzestanie stosowania przemocy przez te osoby, będą skierowane na zmianę postaw i zachowań uczestników Programu, aby potrafili oni w sposób konstruktywny okazywać swoje emocje, nie reagując agresywnie wobec członków rodziny bądź partnerów życiowych. Ma on również za zadanie naukę samokontroli. W celu zwiększenia dostępności udziału w Programie informacja o realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego będzie rozpowszechniana wśród osób i instytucji działających w obszarze przeciwdziałania w przemoc.

KIEROWNIK DZIAŁU
Profilaktyki i Wsparcia Środowiskowego

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
w Tarnowskich Górach